

ניצוצי חיזוק ואמונה
מאוצר שיחותיו ומכתביו של הגאון הצדיק
רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א

ההבהמה והחיה

פניני הפרשה

פתגמים קדישין ומרגניתין שבין
שנשמעו מפיק' הגה"צ מוריניו שליט"א
בשעה של קורת רוח ובשבילי דאורחא

■ צפרא דשבתא ויגש שנת תשע"ד לפ"ק

בקדושא רבא אמר מוריניו שליט"א: לרביה"ק היה תלמוד איש קדוש ובעל מקובל רבי יודל זצ"ל מעיר דאשוב אשר היה גדול מרבינו בכמה שנים, וקודם התקרבותו היה תלמוד להרה"ק רבי פנחס מקאריץ זצ"ל, ופעם אחת אמר רבינו הק' לרבי יודל, אשרי העינים שראו את רבי פנחס זצ"ל (חיי מוהר"ן אות תקנ"ג). ופעם שאל מרבי יודל שיאמר איזה פירוש מרבי ר' פינחס זצ"ל, אמר רבי יודל לרביה"ק, שפעם ביאר את מה שאנו אומרים בידו בלשון רבים 'אשמינו בגדנו גזלנו', ולכא' היה צריכין לומר 'אשמתי בגדתי גזלתי' בלשון יחיד, ותיריך רבי פנחס כי אנו כביכול אומרים להקב"ה הלא 'יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלי הקב"ה עוזרו אינו יכול לו', אם כן מה שחטאנו הסיבה הוא שעשית זאת בכחך, ולולא זאת לא היינו חוטאים, וענה לו רבינו לפי דבריו אפרש הפסוק **'ויגש אליו יהודה, ויאמר בי אדני, ידבר נא עבדך דבר באזני אדני, ואל יחר אפך בעבדך וגו'** - נאר נישט נישט אזו שארף! [לא חריך כ"כ], כאשר איש ישראל יגיש להשם יתברך לבקש מחילה על עוונותיו, ויאמר 'בי אדני', רצונו לומר 'כחך בל', באם שנטלת את כחך ממני לא יכלתי לחטוא. ואם ידמה האדם בנפשו שהוא פוטר את עצמו בטענה זו, על זה הוא אומר, 'ידבר נא עבדך דבר באזני אדני', הנני מדבר דברי כדי שתבוא תפילתי באזנך, אבל 'אל יחר אפך בעבדך', כי ידעתי אשר אני החייב. והוסיף מוריניו שליט"א: הנה באמת כבר אמרו חז"ל על זה (ברכות לב ע"א) אמר רבי חמא ברבי חנינא: אלמלא שלש מקראות הללו - נתמוטטו הגליהם של שונאי ישראל; חד, דכתיב: **'ואשר הרעתי'**; וחד, דכתיב: **'הנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל'**; וחד, דכתיב: **'והסרת את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר'**. רב פפא אמר, מהכא: **'ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי את אשר בחקי תלכו'**. והנה באמת זה מגדר של ידועה ובחירה שאין אנו מבינים בזה רק הקב"ה שהוא נמנע הנמנעות יודע הן הידועה והן הבחירה, עכ"פ זה דברי פיוס וריצוי יפה לפני הקב"ה, ועיין באגרא דכלה פרשת בראשית ותראה ביאור ארוך ע"ז ואכמ"ל.

■ צפרא דשבתא מטו"מ תשע"ג לפ"ק

בקדושא רבא דיבר מוריניו שליט"א דיבורי התחזקות, ובתוך הדברים אמר: מובא בספר נוצר חסד של הקאמאונער זי"ע, דמחמת רדיפות שסבל הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע, נפל מהארת המוחין שלו, ובמשך שנה וחצי התפלל בלי שום מוחין מתוך הסיודור מלה במלה עד שזכה לקבל בחזרה כל המוחין שלו. וענין זה מצינו ג"כ אצל יעקב אבינו ע"ה, אשר נסתלק ממנו השכינה למשך כ"ב שנים (עי' רש"י סו"פ תולדות ד"ה אחות נביות), בעת שהתאבל על בנו יוסף הצדיק (רש"י בפרשתנו עה"פ 'ותחי רוח וכו'), וא"א לנו להשיג גודל היסורים של יעקב אבינו ממה שלא שרתה השכינה עליו במשך זמן רב כזה, ובפרט אחר שכבר זכה להשראת השכינה קודם לכן, אשר השראת השכינה הוא תכלית התענוגים ועצם האושר, וזה דומה להבדיל אלף אלפי הבדלות מי שרגיל לשתות בראנפנען [יין שרף] וכעת אין לו הבראנפנען, כמה יסורים יש לו מזה, עכ"ז לא נסוג יעקב אבינו אחור מעבודתו, ולא מצינו שנפל ממדריגתו לאיזה חטא ח"ו, אלא המשיך עבודתו בתמימות עצום כ"ב שנים בלי השראת השכינה.

וזה לימוד עצום האיך האדם צריך להתחזק ולהמשיך עבודתו, אפי' בלי שום טעם ותענוג בעבודתו, אלא בעקשנות ובקבלת עול.

■ ליל שב"ק פרשת ויגש שנת תשע"ו לפ"ק

בשבילי דאורחא פתח מוריניו שליט"א ואמר: כשרידו יעקב אבינו ובניו למצרים, היה יוסף מכלכל אותם ואת טפם וכל משפחתם מכספו דייקא, ולא מכספו של פרעה, ובזוהר הק' איתא על זה: שכל ההשפעות שישנם בעולם באים מהצדיק.

מותר האדם מן הבהמה¹

■ על מאי אתינא להאי עלמא

ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך! אחד מהדברים העיקריים שרביה"ק רצה להחדיר בנו היטב, הוא שנפנים ונחוקק בקרבנו את הענין של **"על מה אתינא להאי עלמא?"** - בשביל איזה סיבה ירדתי לזה העולם? מה השליחות שלי אשר על כן אני נמצא כאן? כל אחד לפי הזמן הקצוב לו מלמעלה.

ואכן חשבון זו הוא הקובע את ההבדל של האדם לבין בעלי החיים **"ומותר האדם מן הבהמה"** (קהלת ג, ט), **כי אדם אשר חי תמיד עם חשבון זה "על מה אתינא להאי עלמא" רק הוא נקרא בשם "אדם"**! כי הוא יודע על תכליתו כאן בעולם, משא"כ מי שאינו חי בחשבון זה הרי הוא מתנהג ממש כבהמה - ועוד יותר גרוע, וכפי שרביה"ק אומר בתורה **'כי מרחמם ינהגם'** (ליקו"מ תנינא סי' ז') **'שעיקר האדם הוא הדעת, ומי שאין לו דעת אינו מן הישוב ואינו מכונה בשם אדם כלל, רק הוא בחינת חיה בדמות אדם'**! וככל שהאדם חי יותר עם חשבון זה הוא מתעלה יותר לבחינת 'אדם', הוא נכנס בגדר 'בר דעת'.

הנה ירדנו לזה העולם לימים ושנים ספורים - ויעזור השי"ת ויתן לכל אחד מאתנו אורך ימים ושנות חיים טובים הרבה - אך עלינו לדעת שאנו יכולים לרכוש לעצמנו הרבה מאוד בזה העולם - אם רק נשתמש כראוי בשכלנו.

■ 'נעשה אדם'

כי כל מה שבן ישראל עושה 'לענין' - דהיינו דברים לתכלית הנרצה אשר לכן נשלח לזה העולם - אז נאמר עליו (בראשית א, זכו) **"נעשה אדם" - נאמר בעבורך!** אפשר לרכוש כאן הרבה מאוד בשנים הספורים שאנו חיים כאן - מה שנראה לעיני האדם כזמן רב, אך באמת כדי שירכוש אותם צריך לזכור תמיד שלא נשארים כאן לעולם - וחלילה לשכוח מהשי"ת.

רביה"ק אומר (ליקו"מ קמא סי' כ"א): **'חיים נצחיים הם רק להשי"ת, ומי שדבוק בו חי חיים נצחיים כמוהו!'**

השי"ת הוא מקור החיים, ואם הינך דבוק בו יש לך חיים! וחלילה אם מתנתקים ממנו; זהו מיתת רח"ל! וכפי פירושו של האר"י הקדוש על הפסוק (ישעיה כה, ח) **"ובלע המות לנצח"** שהסטרא אחרא נקראת "מות", כי כאשר מנותקים מהשי"ת הוא מיתה, כדין **'כל העומד לשרוף כשרוף דמי וכל העומד לקצוץ כקצוץ דמי'**.

'חיים נצחיים הם רק לה' יתברך!'

■ לקנות "אלקות" בזה העולם

והאמצעים לכך הם תורה ותפילה וקיום המצוות, ועל זה נאמר (משלי ח, לה) **"כי מוציא מצא חיים"** - **"כי הם חיינו ואורך ימינו"**.

רביה"ק אומר שהכתוב (דברים י, כא) **"הוא תהלתך והוא אלקיך"** נאמר על תפילה, דהיינו שתפילה הוא הרבונן של עולם שלך כביכול! כלומר שכאשר אתה מתפלל אתה נכלל בהשי"ת! וככל שאתה הולך ומוסיף להתפלל ולשבח אותו ית', לדבר עמו ולשיח לפניו את ליבר, בזה אתה קונה לעצמך **"אלקות"**! זהו האלוקות שאתה זוכה לקנות בנפשך!

וחלילה אם לא... כאשר לא חיים עם החשבון האמיתי הזה, אזי עוברים וחולפים השנים **"כצל עובר"** ומי יודע מתי יפטר האדם מכל אשר גרם לנפשו כאן בעולם הזה במעשיו...

■ הקנינים הנצחיים

על כן חובה עלינו לדעת! אנו שליחים כאן בעולם למען "עשה טוב" ולמען "סור מרע", זהו ה'קנין נצחי' שלנו! דאס איז אונזער קינן נצחי! זהו המקור והתכלית של הבריאה וזהו התיקון הנצחי הפרטי של כל אחד ואחד!

ומפני שכל פרט הוא חלק מהכלל כולו, על כן התיקון הפרטי הזה הוא תיקון הנצחי של כל העולמות! זאת אומרת שעל זה נעשה שותף להתקב"ה לתיקון העולמות **"לתקן עולם במלכות שד-י"**! והם הם התכשיטים להשכינה הקדושה!

1. מתוך ספר דורשי יחודך יסודי היהדות ח"א מאמר א'.

■ עין לא ראתה!

כי מעלתו של כל יהודי גדולה ונשגבה היא עד מאוד! הוא כלול מכל העולמות! אי איד איז זייער גרויס! כאשר מצד אחד הוא עושה תיקונים לתיקונו הנצחי הפרטי, ומצד שני הוא נעשה בזה גופא שותף להקב"ה בבנין מלכות דקדושה! רביה"ק בתורה 'כי מרחמם ינהגם' (ליקו"מ תנינא סי' ז) מבאר שהאדם צריך להעמיד דור שעל ידו יהיה נמשך הלאה לדורות עולם האמונה הקדושה לימוד התורה וקיום התורה, ולכן צריך כל אחד שיהיה לו בן ותלמיד שימשיכו בזה, וכאשר האדם מעמיד זאת אז הוא נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, פשוטו כמשמעו: **כי עי"ז יגמור השי"ת את חפצו בבריאת העולם!** כי כאשר מעמידים תלמידים ומאירים בהם שימשיכו בעבודת השי"ת ובאמונה הקדושה - מבאר רביה"ק שעל זה נאמר הפסוק (ישעיה מה, יח) **"לא תהו בראה לשבת יצרה"**, כי רק זהו "שִׁבְתָּ", זה נקרא חיים! ועל ידי זה היה נגמר התיקון מה שהשי"ת אומר (ישעיה סד, ג) **"עין לא ראתה! אט דאס איז דער ריכטיגער שִׁבְתָּ!"** [זהו השבת הנכונה].

ואף מי שאינו מסוגל להעמיד תלמידים יש לו עצה, כפי מה שרביה"ק הולך ומבאר שם שעל ידי שמדבר עם חבריו ביראת שמים, מעבודת ה', וכל אחד מאיר בחבירו, הרי כל אחד נעשה כרבי כלפי חבריו וחבירו נעשה כתלמיד

אצלו לגבי דבר זה, ואפילו אם ע"י הדיבור עם חבריו הוא עצמו נתעורר, אזי ע"י שהוא התעורר ע"י שדיבר עם חבריו הוא נעשה תלמיד לחבירו, ושוב נחשב לו לתיקון הפרט' ועי"ז נעשה גם 'תיקון הכלל'!

■ אגורה באהלך עולמים

ו'תיקון הפרט' היינו כמו שמבאר רביה"ק (ליקו"מ קמא סי' קמה) שדוד המלך ע"ה ביקש 'אגורה באהלך עולמים' (תהלים סא, ה), שלא הסתפק במה שעבד את ה' בעולם הזה בחיים חיותו, אלא הוא רצה לעבוד אותו ית' אף לאחר הסתלקותו, ואיך הדבר אפשרי? ע"י שבני ישראל יחזיקו בדרכו ויהגו בספר התהלים שחיבר בקדשו, ועל כן ביקש 'אגורה באהלך עולמים' ע"י שכלל ישראל יעבדו אותך וידבקו בך על ידי, הם יבכו ויתחננו להיות דבוק אליך ולזכות לתשובה ע"י ספר התהלים, זה נקרא שאני עובד אותך תמיד! וזהו מה שהתפלל דוד המלך ע"ה בעת חיותו, שיחיה לעולם עי"ז.

ועל כן אומר רביה"ק שזהו הענין להעמיד בנים ותלמידים, כי עי"ז זוכים לחיות תמיד, וכל דבר שעושים למען אידישקייט שיש לזה קיום, זוכים עי"ז לחיות הלאה, לעבט מען אויף דער וועלט! [חיים על עוה"ז], ואכן זהו הטבת ותיקון הפרט, כי עושה בזה לעצמו טובה נצחית, והוא גם כן הטבת הכלל כי עושים זאת למען שמו יתברך!

פניני המכתבים

מכתבי הגה"צ מורינו שליט"א לאור הזמן והפרשה

י"ב"ה יום ט"ז תמוז תש"ל פעה"ק ירושלים ת"ו בב"א

והנה רבינו הק' מביא בספר המידות (אמונה כב): "הפשע של אדם, מכניס כפירה לאדם". כי כל פגם של ראה רעה, וכל פגם של הרהור רע וכל מעשה רע הלא הוא פוגע במוח, שזה עיקר הכלי לקבל בתוכו את האמונה הקדושה, והזכה בו יתברך, בהשגחתו הנפלאה ובתורתו הקדושה.

ואם אין הכלי בשלמותו, עליו נאמר: **"לא נוכל לעשות הדבר הזה לתת את אַחַתְנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר לוֹ עֶרְלָה כִּי חֶרְפָּה הוּא לָנוּ"** (בראשית לד, יד) 'לא נוכל לתת את אחותינו' - היינו 'החכמה' בבחינת **"אָמַר לְחַכְמָה אַחֲתִי אֵת"** (משלי ז' ד). 'לאיש אשר לו ערלה' - היינו זוהמה - כלומר שאי אפשר לזכות לכלי החכמה כאשר הוא פגום ח"ו.

והרה"צ ר' שמואל הורוויץ דיבר מזה במוצאי ש"ק, כי הופיע במלוה-מלכה לכבוד היארציית של האור החיים הק', ואמר בין שאר דבריו הנפלאים, שמובא בליקוטי הלכות, שהעצה על זה (לתקן את הכלי) הוא ביטול, היינו לבטל את הרע של מוח עצמו אל הצדיק, היינו לאמונתו הזכה של הצדיק בהשי"ת ובתורתו הקדושה בתכלית השלימות. ואז זוכים שגם בכלינו נצטייר הכל לטובה ולברכה, כמו שכתוב **"אִישׁ אֲמוּנוֹת רַב בְּרָכוֹת"** (משלי כח כ').

וכשהאדם לומד ומתפלל על דעת הצדיק ובהתקשרות של אהבה אליו, כמו שמובא בתרגום על הפסוק **"וּנְפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ"** (בראשית מד ל) "ונפשיה חביבה ליה כנפשיה", היינו שעיקר ההתקשרות הוא האהבה שיש לו להצדיק - ועל ידי זה הוא מתדבק אליו.

כי אם יש מצוה לאהוב את כל איש מישראל, הלא העיקר הוא לאהוב את הטוב ואת האמונה והקדושה שבכל אחד מישראל (מלבד האהבה הפשוטה לדאוג לטובת כל אחד מישראל בפועל), מכל-שכן שיש לאהוב את הצדיק, שכולו טוב, וכמו שכתוב **"וְתָרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא"** (שמות ב' ב), וכמובא הרבה בזוהר מהפסוק **"אָמְרוּ צְדִיק כִּי טוֹב"** (ישעיה ג' י).

ועיקר הסוד והתיקון הזה של דבקות בהצדיק יתגלה לעתיד, בעת תיקון העולם, כמו שכתוב בישעיה (יא ה') **"וְהָיָה צְדָק אֲזוּר מִתְּנִיּוֹ וְהָאֲמוּנָה אֲזוּר חֲלָצִיּוֹ"**. ומתרגם יהונתן בן עוזיאל: "ויהיו צדיקים סחור סחור ליה ועבדי המנותא

1. ספר אוסף מכתבים ח"ד מתוך מכתב ר"ל.

מקרבין ליה", ורש"י מביא את התרגום ומבאר "ויהיו צדיקיי סחור סחור ליה - דבקים בו כאזור", וזה קאי על משיח צדקינו. ועיין בליקוטי מוהר"ן (ח"א סי' ז), שרבינו מביא את הפסוק 'והיה צדק אזור מתנינו', ואח"כ מדבר שם מהתקרבות להצדיק, שהוא בחינת נישואין דקדושה.

ובליקוטי מוהר"ן (סי' ע) מדבר רבינו הק' שהמשכן יש לו כח להמשיך השכינה לשם, וכן הצדיק וכן המקורבין להצדיק (שכולם הם בחי' משכן) ששלושה אלו יש להם כח להמשיך אור השכינה אצלם.

ואמרתיה פעם, שכל זה מרומז בגמרא (ב"ב ע"ה ב), שלושה עתידין להקרא על שמו של הקב"ה, משיח (זה הצדיק) וצדיקים (היינו המקורבים אליהם) ובית המקדש. ועם כל הג' דברים המבוארים בס' ע' הנ"ל.

וזה על פי מה שכתב רבינו בחיי על הפסוק (שמות לג ז): **"וּמִשָּׁה יִקַּח אֶת הָאֵהָל וְנָטָה לוֹ מַחוּץ לְמַחֲנֵה הָרַחֵק מִן הַמַּחֲנֶה וְקָרָא לוֹ אֵהָל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל מִבְּקֶשׁ ה' יֵצֵא אֵל אֵהָל מוֹעֵד אֲשֶׁר מַחוּץ לְמַחֲנֵה"**, שמדקדוק הענין היה לו לכתוב 'והיה כל מבקש משה יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה'. אלא שהנדבק בדבר נקרא על שם מי שנדבק בו. וההסבר הפשוט בזה, כי מי שהולך אצל משה רבינו הרי כל מטרתו הליכתו היא לקחת ממנו אלקות, להתקרב אל ה'.

כששמעתי מר' שמואל הורוויץ הענין הנ"ל של בטול, עלה ברעיוני, כי לפני כמה ימים ראיתי בשם הרבי מקאצק ז"ע, שפרשת קדושים מתחילה "קדושים תהיו", ומסיימת "דמיהם במ" - רמז בזה, שעל שמירת הברית צריכים מסירות נפש.

והוספתי בעז"ה ע"פ מאמר חז"ל (תמיד לב) 'הרוצה שיחיל ימית את עצמו'. כי הלא עיקר נועם החיים הנצחיים הוא קדושה, שנקרא 'סוד חי עולמים'. ואת הפגם קורא רבינו "אבי אבות הטומאה", היינו טומאת מת, עיין לק"מ סימן רמ"ב, ועיקר כלי הקדושה, היינו המוחין הקדושים, זוכים ע"י קדושת היסוד.

וא"כ ע"י מסירות נפש על קדושה, היינו על תיקון המוחין, עי"ז זוכין גם לביטול במסירות נפש על אמונתנו הקדושה בו יתברך ובתורתו ובאמונת חכמים שלימה. ועי"ז זוכין לשוב הדעת כמובא בספר המדות (אמונה ב) "ע"י אמונה נתיישב הדעת" והיינו תיקון המוחין.

אולי כתבתי לך כאן דברים שכבר כתבתי לך, ואין מדרש בלא חידוש, ופטופוטא דאורייתא טבין. יעקב מאיר שכטר

ניצוץ אחד

ניצוץ קודש ממאמרי ומכתבי הגה"צ מורינו שליט"א

מי שרוצה ליהנות מתאוות העולם הזה כמו שהן, לא יכול לקבל מהם כי אם חרפות ובזיונות כליון ואבדון רח"ל, לא יסארו מהם מאומה.

■ הסולם לעלות מעלה מעלה

מובא מעשה שסיפר הרה"ק מנעשכ"ז זצ"ל, שאדם אחד עבד בטחנת קמח, והיה אדם פשוט מאד, ובילה את ימיו באמירת תהלים. וכשנפטר ראה אחד מהצדיקים שדוד המלך יצא לקראתו בכנור והיה מנגן ושמח בשמחה גדולה. הרי לנו איזה קשר יכול להיות לאדם עם השי"ת ע"י התהלים שדוד המלך יצא לקראתו בכנור. רבינו הק' כותב בספר המדות (ערך התנשאות כז) 'על ידי תהלים נתרומם', שהאדם יכול להתעלות על ידי עצם אמירת תהלים, ובספר רשפי אש כותב, שהבעש"ט אמר פעם על אדם מסויים, שהאדם זכה למדרגה על ידי אמירת תהלים. ובשל"ה הק' (ח"א דף פד ע"ב) מובא: 'מי שנפשו חשקה לדבקה בו יתברך בשבחיו, אזי ידבק עצמו בספר התהלים'.